

УДК 347.61/.64

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.3.28>

ПРАВОВИЙ СТАТУС БАТЬКІВ-ВИХОВАТЕЛІВ ЯК СТОРОНИ ДОГОВОРУ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ

Хрущ Вікторія Леонідівна,

здобувач ступеню доктора філософії за спеціальністю «Право»
Науково-дослідного інституту правотворчості
та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України

У статті здійснено правовий аналіз особливостей спеціального правового статусу батьків-вихователів як сторони договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу, під яким слід розуміти категорію, що відображає та конкретизує особливості їх правового становища як відокремлених суб'єктів права, що наділені спеціальною правоздатністю та визначеним законодавством обсягом прав та обов'язків у зв'язку з їх участю у комплексних за галузевою належністю відносинах із влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до дитячого будинку сімейного типу. Встановлено, що потенційна можливість набуття правового статусу батьків-вихователів не пов'язана із наявністю в них сімейно-правового статусу подружжя, тобто осіб, які перебувають у зареєстрованому шлюбі, а навпаки, передбачена й для одинокої особи незалежно від статі. На тлі тенденції до зростання кількості пар, що обирають фактичне співжиття, піддано критиці незадекларованість можливості фактичного подружжя набути статусу батьків-вихователів, що сприймається, з одного боку, як порушення принципу недискримінації, а з іншого боку, як спонукання чоловіка та жінки до укладення шлюбу під загрозою заборони створювати дитячий будинок сімейного типу. Останнє є доволі негативним у контексті реалізації та досягнення цілей реформи деінституціоналізації, адже це не сприяє розширенню в нашій державі мережі дитячих будинків сімейного типу за рахунок обмеження кола суб'єктів, які можуть бути батьками-вихователями. На основі аналізу чинного законодавства вимоги для набуття статусу батьків-вихователів за критерієм змісту класифіковано на такі групи: 1) медико-соціальні вимоги; 2) антидевіантні вимоги; 3) шлюбні вимоги; 4) вимоги, пов'язані з громадянством; 5) соціально-економічні вимоги; 6) професійно-педагогічні вимоги. Встановлено, що успішність виконання зазначених вище вимог опосередковує можливість набуття особами основних прав та обов'язків батьків-вихователів, які формують їх спеціальний правовий статус та визначають особливості їх як сторони досліджуваного договору.

Ключові слова: дитячий будинок сімейного типу, подружжя, фактичне подружжя, одинока особа, правовий статус, договір про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Khrushch Victoria. Peculiarities of the legal status of parents-educators as parties to the contract on the organization of activities of a family-type orphanage

The article carries out a legal analysis of the peculiarities of the special legal status of parents-educators as parties to an agreement on the organization of the activities of a family-type orphanage, which should be understood as a category that reflects and specifies the peculiarities of their legal position as separate legal subjects, endowed with special legal capacity and legally defined scope of rights and responsibilities in connection with their participation in complex, branch-specific relations concerning the placement of orphans and children deprived of parental care in a family-type orphanage. It has been established that the potential possibility of acquiring the legal status of parents-educators is not related to their having the family legal status of a spouse, i.e. persons who are in a registered marriage, but on the contrary, it is also provided for a single person regardless of gender. Against the background of the growing trend in the number of couples choosing actual cohabitation, the undeclared possibility of de facto

spouses to acquire the status of parents-educators has been criticized, which is perceived, on the one hand, as a violation of the principle of non-discrimination, and on the other hand, as an incentive for a man and a woman to enter into marriage under the threat of a ban on creating a family-type orphanage. The latter is rather negative in the context of the implementation and achievement of the goals of the deinstitutionalization reform, because it does not contribute to the expansion of the network of family-type orphanages in our country due to the limitation of the range of subjects who can be parents-educators. Based on the analysis of current legislation, the requirements for acquiring the status of parent-educators are classified into the following groups according to the criterion of content: 1) medical and social requirements; 2) anti-deviant requirements; 3) marital requirements; 4) requirements related to citizenship; 5) socio-economic requirements; 6) professional and pedagogical requirements. It has been established that the successful fulfillment of the above-mentioned requirements mediates the possibility of persons acquiring the basic rights and obligations of parents-educators, which form their special legal status and determine their peculiarities as parties to the contract.

Key words: family-type orphanage, spouse, de facto spouse, single person, legal status, agreement on organization of family-type orphanage.

Важливим фактором, який здійснює безпосередньо впливає на формування правової природи будь-якого приватно-правового договору, є особи, які беруть участь у його укладенні, традиційно іменовані сторонами договору. У більшості цивільно-правових договорів їх сторонами є фізичні особи та юридичні особи приватного права, що зумовлює застосування для їх упорядкування юридичних засобів приватноправового регулювання. Водночас сторонами договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу (далі – ДБСТ), з одного боку, є батьки-вихователі як суб'єкти приватно-правових відносин, а з іншого боку, орган опіки та піклування як юридична особа публічного права, що є визначальним для можливості кваліфікації цього договору як регулятора комплексних за своєю природою відносин приватно-публічного характеру. При цьому з урахуванням соціальної значущості відносин, що виникають у сфері влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та з огляду на це закріплення на законодавчому рівні низки вимог для можливості набуття фізичною особою чи подружжям статусу батьків-вихователів за договором, пріоритетно важливими є дослідження та встановлення передумов для можливості їх участі у цих правовідносинах.

Не вдаючись до детального аналізу численних авторських дефініцій поняття «правовий статус», вбачаємо за доцільне взяти за основу запропоноване М.В. Кравчуком визначення поняття правового статусу як сукупності або системи всіх належних

особі суб'єктивних юридичних прав, свобод і обов'язків, що визначають її правове становище в суспільстві, яке закріплене в чинному законодавстві [1, с. 86–87]. Однією з найбільш поширених в юридичній доктрині класифікацій категорії правового статусу є поділ останнього за суб'єктивним критерієм на такі різновиди: загальний правовий статус поширюється на всіх осіб; спеціальний (родовий) статус характеризує особливості становища окремих категорій осіб, наприклад, біженців, студентів, пенсіонерів тощо; індивідуальний статус притаманний окремому індивіду [2, с. 111]. Спеціальний правовий статус «фіксує особливості становища певних категорій осіб», пов'язаний із виконанням ними певних спеціальних функцій [3, с. 20]. Отже, основну увагу слід сконцентрувати на встановленні особливостей спеціального правового статусу батьків-вихователів як сторони договору про організацію діяльності ДБСТ, під яким слід розуміти категорію, що відображає та конкретизує особливості їх правового становища як відокремлених суб'єктів права, що наділені спеціальною правоздатністю та визначеним законодавством обсягом прав та обов'язків у зв'язку з їх участю у комплексних за галузевою належністю відносинах із влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до ДБСТ.

Насамперед зазначимо, що основи спеціального правового статусу батьків-вихователів закріплені у положеннях СК України, а його деталізація забезпечується нормами низки спеціальних різногалузе-

вих законів та підзаконних нормативно-правових актів, що надає правовому статусу батьків-вихователів комплексного характеру. Відповідно до ч. 1 ст. 256-5 СК України та п.п. 2, 17 Положення про дитячий будинок сімейного типу батьки-вихователі – це повнолітні працездатні особи, які є подружжям, або окрема особа, що не перебуває у шлюбі, які взяли дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, для виховання та спільного проживання. Із зазначеного вбачається, що потенційна можливість набуття правового статусу батьків-вихователів не пов'язана із наявністю в них сімейно-правового статусу подружжя, тобто осіб, які перебувають у зареєстрованому шлюбі, а навпаки, передбачена й для одинокої особи незалежно від статі. Зауважимо, що зазначене гармоніює з положенням ч. 3 ст. 3 СК України, яка закріплює, що права члена сім'ї має одинока особа. У цьому контексті доцільним, на нашу думку, є висновок про те, що участь одинокої особи у договірних правовідносинах щодо організації діяльності ДБСТ і набуття нею спеціального правового статусу батьків-вихователів є одночасно і формою набуття нею статусу члена сім'ї, і специфічною формою реалізації права на сім'ю, передбаченого ст. 291 ЦК України.

Крім того, варто звернути увагу й на те, що, оскільки можливість набуття статусу батьків-вихователів не зумовлена перебуванням особи в зареєстрованому шлюбі, якщо йдеться про одиноку особу, видається незрозумілим закріплення вимоги щодо наявності факту державної реєстрації шлюбу між іншою категорією осіб, які прагнуть набутися статусу батьків-вихователів. Такий законодавчий підхід, вочевидь, ґрунтується на загальноприйнятому у вітчизняному сімейному праві несприйнятті фактичного подружжя повноцінними суб'єктами сімейних правовідносин, що знаходить своє відображення в ч. 2 ст. 21 СК України, за якою проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя. При цьому, закріплюючи гарантії правової охорони і захисту майнових прав осіб, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах, вітчизняний законодавець зали-

шає поза увагою значний спектр їх прав та обов'язків немайнового характеру, тим самим не визнаючи форму існування відносин між ними як власне сімейну, керуючись, вочевидь, морально-етичними аспектами, які, на нашу думку, сьогодні сприймаються як архаїчні в силу суттєвих трансформацій традиційних інститутів сімейного права. На тлі тенденції до зростання кількості пар, що обирають фактичне співжиття, що в сучасних дослідженнях пояснюється з різних позицій – від зростання індивідуалізму та руйнування інституту традиційної сім'ї до простого бажання людей будувати сім'ю на менш формалізованих засадах [4], незадекларованість можливості фактичного подружжя набутися статусу батьків-вихователів сприймається, з одного боку, як порушення принципу недискримінації, закріпленого у ч. 5 ст. 7 СК України, а з іншого боку, як спонукання чоловіка та жінки до укладення шлюбу під загрозою заборони створювати ДБСТ та виховувати дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Останнє, на нашу думку, сприймається доволі негативно у контексті реалізації та досягнення цілей реформи деінституціоналізації, адже, вочевидь, це не сприяє розширенню в нашій державі мережі ДБСТ як однієї з пріоритетних форм сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за рахунок обмеження кола суб'єктів, які можуть бути батьками-вихователями.

Зазначимо, що в контексті цього виникає два питання, пов'язаних із перебуванням у фактичних шлюбних відносинах осіб, які мають намір створити ДБСТ: 1) чи може набутися статус батьків-вихователів особа, яка перебуває у фактичних шлюбних відносинах, самотійно; 2) чи можуть набутися статус батьків-вихователів особи, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах, разом. Під час вирішення першого з питань слід взяти до уваги лист Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини від 11.08.2009 р. № 3.2/6-49/3326 «Про деякі питання створення і функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу», який встановлює, що з метою соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,

які влаштовуються в ДБСТ, для отримання повної інформації про потенційних прийомних батьків та батьків-вихователів, які не перебувають у шлюбі, але спільно проживають з іншими особами, рекомендовано запитувати від обох такі документи: заяву від особи, яка створює ДБСТ; письмову згоду співмешканця (співмешканки), засвідчену нотаріально або написану власноруч у присутності посадової особи, яка здійснює прийом документів, про що робиться позначка на заяві із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові, підпису посадової особи та дати; довідку про доходи за останні шість місяців або копію декларації про доходи, засвідчену в установленому порядку (для кожного); документ, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням (для особи, яка створює ДБСТ); довідку про проходження курсу навчання з виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і рекомендацію центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо включення кандидатів до єдиного банку даних потенційних прийомних батьків, батьків-вихователів (для особи, яка створює ДБСТ); копію паспорта (для кожного); висновок про стан здоров'я, складений за формою згідно з додатком 5 до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866; довідку від нарколога та психіатра для осіб, які проживають разом із заявниками; довідку про наявність чи відсутність судимості (для кожного). Обов'язково слід проводити співбесіду зі співмешканцем (співмешканкою) щодо детального роз'яснення правових засад функціонування ДБСТ, відповідальності за життя та здоров'я дітей, які виховуються в сім'ї, системи контролю за функціонуванням таких сімей тощо. Отже, з аналізу зазначеного вбачається, що відповідь на питання про те, чи може особа, яка перебуває у фактичних шлюбних відносинах, набути статусу батьків-вихователів самостійно, повинна бути ствердною.

Щодо другого питання відзначимо, що офіційних роз'яснень із цього приводу немає. Водночас О.М. Козак відносно набуття фактичним подружжям право-

вого статусу прийомних батьків зазначає, що у ч. 4 ст. 211 СК України передбачено, що особи, які не перебувають у шлюбі між собою, не можуть усиновити одну і ту ж дитину. Проте якщо такі особи проживають однією сім'єю, суд може постановити рішення про усиновлення ними дитини. З цього дослідниця робить висновок, що такий законодавчий підхід дозволяє стверджувати про можливість подання заяви на створення прийомної сім'ї кандидатами, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах [5, с. 141]. З одного боку, із такою позицією варто погодитися, оскільки застосування аналогії закону є ефективним способом усунення правових прогалин. Проте, з іншого боку, доцільність та, зрештою, можливість застосування за аналогією правових норм, що регулюють відносини щодо усиновлення, для упорядкування відносин, які виникають з інших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, зокрема з діяльності ДБСТ, викликає сумніви, пов'язані з різною правовою природою відносин, що виникають із фактів усиновлення і створення ДБСТ (йдеться про власне сімейно-правові та квазісімейні відносини відповідно).

Саме тому вважаємо, що вирішення цього питання лежить у площині реформування законодавчих підходів, які впливають на формування вимог до кандидатів на набуття статусу батьків-вихователів. Оскільки згідно із законом надається можливість створення ДБСТ одинокій особі, внаслідок чого вона реалізує суб'єктивне право на сім'ю, а також не забороняється набуття статусу батьків-вихователів особою, яка перебуває у фактичних шлюбних відносинах, цілком очевидно та нагальною є потреба у створенні і закріпленні відповідних законодавчих можливостей і для фактичного подружжя, яке має значно більше соціальних підстав для створення та належного функціонування ДБСТ, аніж одинока особа, адже модель відносин фактичного подружжя в цілому відповідає концепції побудови традиційної сім'ї, виходячи з таких факторів, як спільне проживання та побут, взаємна моральна і матеріальна підтримка, побудова відносин на засадах любові, поваги та взаємовідповідальності, а отже,

і здатність забезпечити дітям-сиротам або дітям, позбавленим батьківського піклування, належне виховання у сімейному оточенні, у чому і полягає основна мета сімейних форм їх влаштування. Оскільки сімейним законодавством допускається здійснення усиновлення фактичним подружжям на підставі рішення суду, вважаємо за доцільне запропонувати зміну підходу щодо визначення осіб, які можуть брати на виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у межах наявних сімейних форм їх влаштування загалом та у межах створення ДБСТ зокрема шляхом розширення такого кола осіб за рахунок включення до нього фактичного подружжя. Зрештою, ключовим у таких соціально значущих відносинах, як відносини із влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є саме наявність комплексу моральних якостей кандидатів на набуття статусу батьків-вихователів чи прийомних батьків, що підтверджує їх здатність забезпечити дітям належне виховання та догляд, а не юридичний факт державної реєстрації шлюбних відносин. Разом із тим варто погодитися з О.М. Козак, яка зазначає, що укладення договору про влаштування дитини в прийомну сім'ю з одним із одностатевих партнерів суперечитиме принципам сімейного права та сформованим і усталеним моральним засадам суспільства [5, с. 142]. Крім того, дослідниця слушно зауважує, що психіка дитини зазнає серйозних потрясінь у зв'язку із формуванням зовсім інших, ніж у оточуючих її дітей уявлень про сім'ю, призначення чоловіка і жінки, матері і батька. Виховуючись у такій сім'ї, дитина може піддаватися осуду з боку інших дітей, що може призвести до насильства над особистістю дитини психологічного чи навіть фізичного характеру [6, с. 13]. Саме тому вважаємо, що за аналогією із законодавчим підходом до регулювання відносин із усиновлення, закріпленим у ч. 3 ст. 211 СК України, яка передбачає заборону бути усиновлювачами особам однієї статі, слід встановити таку ж нормативну заборону і для осіб, які мають намір створити ДБСТ, з метою дотримання найвищих інтересів дитини і забезпечення її виховання на основі моделі традиційної сім'ї.

Крім того, слід враховувати і положення ч. 3 ст. 256-6 СК України, яке шляхом відсилання до ст. 212 СК України визначає коло осіб, які не можуть бути батьками-вихователями. До таких категорій осіб належать: 1) обмежені у дієздатності; 2) визнані недієздатними; 3) позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені; 4) були усиновлювачами (опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями) іншої дитини, але усиновлення було скасовано або визнано недійсним (було припинено опіку, піклування чи діяльність прийомної сім'ї або ДБСТ) з їхньої вини; 5) перебувають на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері; 6) зловживають спиртними напоями або наркотичними засобами; 7) не мають постійного місця проживання та постійного заробітку (доходу); 8) страждають на хвороби, перелік яких затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я тощо. Відзначимо, що закріплення кола осіб, які не можуть бути батьками-вихователями, має універсальний характер і застосовується до усіх форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у контексті гарантування державою правової охорони і захисту останніх як найбільш соціально вразливої категорії суспільства. При цьому цей перелік є невичерпним, що дозволяє у кожному конкретному випадку встановити наявність тих чи інших факторів, які можуть бути потенційно шкідливими, негативними чи загрозливими для розвитку і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у процесі їх влаштування. Водночас важливо зауважити, що п. 17 Положення про дитячий будинок сімейного типу визначає й особливі, не передбачені у ст. 212 СК України категорії осіб, які не можуть бути батьками-вихователями. Це, зокрема: а) особи, з якими проживають члени сім'ї (у тому числі малолітні та неповнолітні діти), які мають глибокі органічні ураження нервової системи, алкогольну та наркотичну залежність, хворі на СНІД, відкриту форму туберкульозу, психотичні розлади, в яких офіційно зареєстровані асоціальні прояви,

нахили до насильства; б) особи, середньомісячний сукупний дохід яких в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, що передували місяцю звернення із заявою про утворення ДБСТ, є меншим, ніж розмір прожиткового мінімуму, встановлений законом для відповідних соціальних і демографічних груп населення. Крім того, не можуть бути батьками-вихователями й особи, які не пройшли курс навчання з виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що видається закономірним, адже проходження такого курсу навчання є законодавчо встановленою передумовою для створення особою (особами) ДБСТ.

У п. 3 Положення про дитячий будинок сімейного типу зазначається, що рішення про створення та забезпечення функціонування ДБСТ приймається районною, районною у м. Києві та Севастополі держадміністрацією, виконавчими органами міських рад (далі – орган, який прийняв рішення) на підставі заяви подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, що виявили бажання створити такий будинок, та поданого службою у справах дітей відповідного висновку про наявність умов для його створення з урахуванням рекомендації центру соціальних служб за результатами проходження курсу навчання з виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Отже, суб'єктом, уповноваженим на організацію та проведення курсу навчання для батьків-вихователів є центри соціальних служб, правовий статус яких деталізовано Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 479 «Деякі питання діяльності центрів соціальних служб», а також Наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 25.09.2009 р. № 3385 «Про затвердження Порядку взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і служб у справах дітей у процесі встановлення опіки, піклування, створення та забезпечення діяльності прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу». В цілому виконання вимоги щодо проходження курсу навчання як одного з елементів юридичного складу, що хронологічно передує укладенню договору про організацію діяльності ДБСТ у процесі набуття особами правового статусу бать-

ків-вихователів, важко переоцінити, адже проходження такого курсу навчання, з одного боку, є фактором, що безпосередньо впливає на прийняття компетентними органами позитивного рішення про створення ДБСТ, адже проходження такого курсу формує в останніх впевненість у набутті потенційними батьками-вихователями комплексу базових педагогічних, соціальних, психологічних та інших знань, необхідних і достатніх для належного виконання ними обов'язків щодо виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а з іншого, – інструментом самовдосконалення потенційних батьків-вихователів, що сприяє формуванню навичок із виховання дітей і, таким чином, належному виконанню ними зобов'язань за майбутнім договором про організацію діяльності ДБСТ.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що у контексті дослідження спеціального правового статусу батьків-вихователів як сторони договору про організацію діяльності ДБСТ надзвичайно важливим є встановлення законодавчо закріплених вимог для набуття особами спеціальної правоздатності як їх здатності бути батьками-вихователями ДБСТ. З урахуванням результатів проведеного аналізу вимоги для набуття статусу батьків-вихователів за критерієм змісту можна класифікувати на такі групи: 1) медико-соціальні вимоги (досягнення повноліття; працездатність; відсутність фактів обмеження дієздатності та недієздатності; відсутність хвороб, перелік яких затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я; відсутність показників стану здоров'я кандидатів, які зумовлюють потребу в постійному сторонньому догляді; відсутність у кандидатів членів сім'ї із глибокими органічними ураженнями нервової системи, алкогольною та наркотичною залежністю, хворих на СНІД, відкриту форму туберкульозу, в яких офіційно зареєстровані асоціальні прояви, нахили до насильства); 2) антидевіантні вимоги (відсутність факту позбавлення батьківських прав, якщо ці права не були поновлені; відсутність фактів скасування або визнання недійсним усиновлення (припинення опіки, піклування чи діяльності

прийомної сім'ї або ДБСТ) із власної вини; непереребування на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері; відсутність фактів систематичного зловживання спиртними напоями або наркотичними засобами; відсутність фактів засудження за кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та статевої недоторканності особи, проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності тощо; непереребування з особами, які не відповідають таким вимогам, у шлюбі); 3) шлюбні вимоги (для чоловіка та жінки, які мають намір стати батьками-вихователями, необхідність перебування їх у зареєстрованих шлюбних відносинах); 4) вимоги, пов'язані з громадянством (відсутність в особі статусу апатрида); 5) соціально-економічні вимоги (наявність постійного місця проживання та постій-

ного заробітку (доходу); наявність середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, що передували місяцю звернення із заявою про утворення ДБСТ, не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом для відповідних соціальних і демографічних груп населення); 5) професійно-педагогічні вимоги (проходження курсу навчання з виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування). Успішність виконання зазначених вище вимог визначає відповідність базовому законодавчо закріпленому уявленню про осіб, які вправі започаткувати діяльність ДБСТ, а отже, опосередковує можливість набуття особами основних прав та обов'язків батьків-вихователів, які формують їх спеціальний правовий статус та визначають особливості їх як сторони досліджуваного договору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : навчальний посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. С. 86–87.
2. Кравченко В.В. Конституційне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2004. С. 111.
3. Шульга А.М. Правовий статус особистості, його види. Право і Безпека. 2012. № 2. С. 20.
4. Barlow A. Cohabitation, Marriage and the Law: Social Change and Legal Reform in the 21st Century. Hart Publishing, Oxford and Portland, Oregon, 2005. P. 14.
5. Козак О.М. Договір про влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у прийомну сім'ю : дис. ... докт. філос. : 081 «Право» / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2020. 220 с.
6. Козак О.М. Передумови укладення договору про влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у прийомну сім'ю. *Підприємництво, господарство і право*. 2020 (287). № 1. С. 13.